

Crna Gora
Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta

Adresa: Vaka Đurovića b.b.
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 410 100
fax: +382 20 410 101
www.mps.gov.me

INFORMACIJA

**o zaključivanju Međunarodnog sporazuma
između
Evropske Unije i Crne Gore
o učešću Crne Gore u programu Unije
„Horizont Evropa”- Okvirni program za istraživanje i inovacije,
s predlogom Sporazuma**

Podgorica, oktobar 2021. godine

Cijeneći pozitivna iskustva stečena kroz učešće crnogorskih institucija u EU Okvirnim programima za istraživanje: Sedmom okvirnom programu za istraživanje i tehnološki razvoj (FP7) i Okvirnom programu za istraživanje i inovacije (Horizont 2020), kao i strateški cilj Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta da obezbijedi kontinuitet u podršci naučnoistraživačkoj zajednici na međunarodnom planu, Crna Gora je 23. juna 2021. godine započela formalne pregovore sa Evropskom komisijom o pridruživanju EU programu za istraživanje i inovacije „Horizont Evropa” (2021-2027).

Učešće u programu „Horizont Evropa” je glavni element poglavlja 25: Nauka i istraživanje. Na putu ka Evropskom istraživačkom prostoru (*European Research Area - ERA*) važno je da Crna Gora, kao zemlja kandidat, učestvuje u programima Unije i na taj način gradi kapacitete do datuma sticanja punopravnog članstva u EU, kada učešće u programima nije dobrovoljno već obavezno.

U pitanju je do sada najambiciozniji okvirni program za istraživanje i inovacije u Evropi i najveći transnacionalni program takve vrste u svijetu sa budžetom od 95,5 milijardi eura.

Crna Gora je uspješno vodila i okončala pregovore sa Evropskom komisijom o pridruživanju programu Horizont Evropa tokom tri sastanka, koji su održani 23. juna, 20. jula i 6. septembra 2021. godine.

Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta je 07. oktobra 2021. godine dalo saglasnost Generalnom direktoratu za istraživanje i inovacije Evropske komisije na finalni nacrt Međunarodnog sporazuma između Evropske Unije i Crne Gore o učešću Crne Gore u programu „Horizont Evropa”, s pratećim aneksima.

Ostvarivanje aktivnog učešća Crne Gore u novom EU Okvirnom programu za istraživanje i inovacije „Horizont Evropa” jedan je od zacrtanih ciljeva Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta tokom sedmogodišnjeg perioda trajanja programa. Potpisivanjem Međunarodnog sporazuma između Evropske unije i Crne Gore o učešću Crne Gore u programu Unije „Horizont Evropa” stvorio bi se kvalitetan okvir za unapređivanje saradnje i proširenje naučnoistraživačkog okvira za naučnike i istraživače u Crnoj Gori. Učešćem Crne Gore u ovom programu, institucijama iz Crne Gore omogućava se apliciranje za dobijanje sredstava za istraživačke i inovacione projekte, povezivanje istraživačkih timova iz više zemalja, povećanje mobilnosti istraživača, podsticanje naučne saradnje istraživača iz istih ili srodnih oblasti istraživanja, kao i privrednih subjekata iz EU i svijeta.

Dodatno, istraživačima iz Crne Gore biće omogućen rad u istraživačkim centrima i institutima u EU, korišćenje savremenih laboratorija i tehnologija, razmjena znanja i iskustava kroz zajedničke istraživačke projekte, kao i mogućnost usavršavanja doktoranada angažovanih na projektima.

Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta imenovalo je mrežu nacionalnih kontakt osoba (NCP) za „Horizont Evropa”, 09. aprila 2021 godine, u skladu sa „Minimumom standarda i vodećim principima za uspostavljanje Horizont Evropa programa” i predstavnike u Programskim odborima ovog programa.

Sporazumom se preciziraju uslovi učešća u programu „Horizont Evropa”, čijim potpisivanjem će Crna Gora dobiti status zemlje pridružene programu (*Associated country*).

Crna Gora, sa statusom zemlje pridružene programu, plaća finansijsku kontribuciju za učešće u programu (*entry ticket*) na godišnjem nivou. Finansijski model „Horizont Evropa” programa donosi novu formulu finansijskog učešća države u odnosu na prethodni okvirni program za istraživanje i inovacije „Horizont 2020”. Formula je nazvana „*pay as you go*” i povoljnija je za Crnu Goru u odnosu na finansijsku formulu učešća u „Horizont 2020” programu. Naime, za izračunavanje finansijskog učešća, uzimaće se prosječna vrijednost povučenih sredstava iz dvije prethodne godine (zvanične EU statistike).

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2021. godinu, Ministarstvu prosvjete, nauke, kulture i sporta odobrena su sredstva za kontribuciju Crne Gore za 2021. godinu za učešće u „Horizont Evropa” programu, u okviru budžetske linije: 4195 – Kontribucije za članstvo u domaćim i međunarodnim organizacijama.

Prilog:

- Međunarodni sporazum između Evropske unije i Crne Gore o učešću Crne Gore u programu Unije „Horizont Evropa” - Okvirni program za istraživanje i inovacije
- Aneks I: Pravila koja uređuju finansijski doprinos Crne Gore programu „Horizont Evropa” (2021-2027)
- Aneks II: Spisak ekvivalentnih programa, projekata, akcija, aktivnosti ili njihovih djelova u Crnoj Gori
- Aneks III: Dobro finansijsko upravljanje
Zaštita finansijskih interesa i oporavak

ANEKS

Odluci Komisije o odobravanju, potpisivanju i privremenoj primjeni Meunarodnog sporazuma između Evropske unije, s jedne strane, i Crne Gore, s druge strane, o učestvovanju Crne Gore u programu Unije Horizont Evropa - Okvirnom programu za istraživanje i inovacije

ANEKS

ME UNARODNI SPORAZUM

izme u Evropske unije, s jedne strane, i Crne Gore, s druge strane, o u eš u Crne Gore u programu Unije Horizont Evropa - Okvirnom programu za istraživanje i inovacije

Evropska komisija (u daljem tekstu „Komisija“), u ime Evropske unije,

s jedne strane,

i

Vlada Crne Gore (u daljem tekstu „Crna Gora“),

s druge strane,

u daljem tekstu „Strane“

S OBZIROM NA TO da Protokol 8 uz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju izme u Evropskih zajednica i njihovih država lanica, s jedne strane, i Republike Crne Gore, s druge strane o opštim principima za u eš e Crne Gore u programima Zajednice¹ propisuje da e se posebne odredbe i uslovi u pogledu u eš a Crne Gore u svakom pojedina nom programu, a naro ito finansijski doprinos koji se pla a, utvr ivati sporazumno, u formi Memoranduma o razumijevanju² izme u Komisije, koja djeluje u ime Zajednice, i Crne Gore;

S OBZIROM NA TO da je program Evropske unije Horizont Evropa - Okvirni program za istraživanje i inovacije uspostavljen Uredbom (EU) br. 2021/695 Evropskog parlamenta i Savjeta³ (u daljem tekstu „program Horizont Evropa“);

UZIMAJU I U OBZIR nastojanja Evropske unije da predvodi odgovor udružuju i snage sa svojim me unarodnim partnerima u cilju rješavanja globalnih izazova u skladu sa akcionim planom za ljude, planetu i prosperitet u Agendi Ujedinjenih nacija „Transformacija našeg svijeta: Agenda za održivi razvoj do 2030. godine“ i potvr uju i da su istraživanje i inovacije klju ni pokreta i i bitni alati za održivi rast vo en inovacijama, za ekonomsku konkurentnost i privla nost;

PREPOZNAJU I opšte principe navedene u Uredbi (EU) br. 2021/695;

POTVR UJU I ciljeve obnovljenog Evropskog istraživa kog prostora za izgradnju zajedni kog nau no-tehnološkog prostora, stvaranje jedinstvenog tržišta za istraživanje i inovacije, podsticanje i olakšavanje saradnje me u univerzitetima i razmjenu najboljih praksi i privla nih istraživa kih

¹ Sl. list L 108, 29.04.2010. str. 1.

² Ovaj Sporazum predstavlja i proizvodi ista pravna dejstva kao Memorandum o razumijevanju naveden u pomenutom Protokolu uz Okvirni sporazum izme u Evropske unije i Crne Gore o opštim principima za u eš e Crne Gore u programima Unije.

³ Uredba (EU) br. 2021/695 Evropskog parlamenta i Savjeta od 28. aprila 2021. godine o uspostavljanju programa Horizont Evropa - Okvirnog programa za istraživanje i inovacije, te utvr ivanju pravila za u eš e i širenje rezultata, i prestanku važenja Uredbi (EU) br. 1290/2013 i (EU) br. 1291/2013 (Sl. list L 170, 12.5.2021, str.1).

karijera, olakšavanje prekogranične i međusektorske mobilnosti istraživača, podsticanje slobodnog kretanja naučnog znanja i inovacija, promovisanje poštovanja akademske slobode i slobode naučnog istraživanja, podršku naučnom obrazovanju i komunikacionim aktivnostima i podsticanje konkurentnosti i atraktivnosti ekonomija koje u nastavku, te da su pridružene zemlje uključeni partneri u ovom poduhvatu;

NAGLAŠAVAJU I ulogu Evropskih partnerstava u rješavanju nekih od najhitnijih evropskih izazova kroz usaglašene istraživačke i inovacione inicijative znatno doprinose i prioritetima Evropske unije u oblasti istraživanja i inovacija koji zahtijevaju kritičnu masu i dugoročnu viziju, te važnost uključivanja pridruženih zemalja u ta partnerstva;

UZIMAJU I U OBZIR da su se istraživanje i inovacije pokazali znatnijim u regionu Zapadnog Balkana za saradnju i finansiranje zajedničkih projekata u oblasti istraživanja i inovacija koji omogućavaju zajednički pristup izvrsnosti, znanju, inovacijama, mrežama i istraživačkim resursima. Stvorili su znatne mogućnosti za ljudski razvoj, povećavaju i šanse za uspjeh u pronalaganju zajedničkih rješenja za regionalne i globalne izazove;

NASTOJE I da se uspostave uzajamno povoljni uslovi za stvaranje pristojnih radnih mjesta, jačanje i podršku inovacionih ekosistema Strana, kroz pružanje pomoći i preduzećima da inoviraju i povećaju svoje poslovanje na tržištima Strana te olakšavanje prihvatanja, kao i primjene i dostupnosti inovacija, uključujući i aktivnosti koje se odnose na jačanje kapaciteta;

PREPOZNAJU I da recipročno učestvuju u istraživačkim i inovacionim programima svake od Strana treba da obezbijedi obostranu korist; potvrđuju i pritom da Strane zadržavaju pravo da ograniče ili uslove učestvovanje u svojim istraživačkim i inovacionim programima, uključujući i naročito akcije koje se odnose na njihovu stratešku imovinu, interese, autonomiju ili sigurnost;

UZIMAJU I U OBZIR da su zajednički ciljevi, vrijednosti i vrste veze Strana u oblasti istraživanja i inovacija, uspostavljeni u prošlosti kroz Sporazume o pridruživanju u vezi sa Okvirnim programima koji su im uslijedili, i prepoznaju i zajedničku želju Strana da dalje razvijaju, jačaju, podstiču i prošire svoje odnose i saradnju u tom pogledu,

SAGLASILE SU SE O SLJEDEĆEM:

član 1 **Opseg pridruživanja**

1. Crna Gora će učestvovati kao pridružena zemlja i doprinostiti svim djelovima programa Horizont Evropa - Okvirnog programa za istraživanje i inovacije (program Horizont Evropa) iz člana 4 Uredbe (EU) br. 2021/695, koji se sprovodi kroz poseban program uspostavljen Odlukom (EU) br. 2021/764⁴, najnovijim verzijama, i kroz finansijski doprinos Evropskom institutu za

⁴ Odluka Savjeta (EU) br. 2021/764 od 10. maja 2021. godine o uspostavljanju Posebnog programa za realizaciju programa Horizont Evropa - Okvirnog programa za istraživanje i inovacije i o prestanku važenja Odluke br. 2013/743/EU (Sl. list L 167I, 12.5.2021, str. 1).

inovacije i tehnologiju.

2. Uredba (EU) br. 2021/819 Evropskog parlamenta i Savjeta⁵ i Odluka (EU) br. 2021/820⁶, njihove najnovije verzije, primjenjuju se i na učešće crnogorskih pravnih lica u Zajednicama za znanje i inovacije.

član 2

Odredbe i uslovi učešća u programu Horizont Evropa

1. Crna Gora učestvuje u programu Horizont Evropa u skladu sa uslovima utvrđenim u Protokolu 8 uz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Crne Gore, s druge strane, o opštim principima za učešće Crne Gore u programima Zajednice, i prema odredbama i uslovima predviđenim ovim Sporazumom, pravnim aktima iz člana 1 ovog Sporazuma, kao i svim drugim pravilima koja se odnose na sprovođenje programa Horizont Evropa, njihovim najnovijim verzijama.

2. Osim ako nije drugačije predviđeno odredbama i uslovima iz stava 1 ovog člana, uključuju i primjenu člana 22 stav 5 Uredbe (EU) br. 2021/695, pravna lica osnovana u Crnoj Gori mogu učestvovati u indirektnim akcijama programa Horizont Evropa prema uslovima ekvivalentnim onima koji se primjenjuju na pravna lica osnovana u Evropskoj uniji, uključujući i poštovanje restriktivnih mjera Evropske unije⁷.

3. Prije donošenja odluke o tome da li pravna lica osnovana u Crnoj Gori imaju pravo učešća u akcijama koje se odnose na stratešku imovinu, interese, autonomiju ili sigurnost Evropske unije shodno članu 22 stavu 5 Uredbe (EU) br. 2021/695, Komisija može zatražiti određene informacije ili garancije, kao što su:

- a) informacije o tome da li je pravnim licima osnovanim u Evropskoj uniji odobren, odnosno da li će biti odobren recipročan pristup postojećim i planiranim programima, projektima, akcijama i aktivnostima Crne Gore ili djelovima istih, koji su ekvivalentni predmetnoj akciji programa Horizont Evropa;
- b) informacije o tome da li Crna Gora ima uspostavljen nacionalni mehanizam za provjeru ulaganja te garancije da će nadležni organi Crne Gore izvještavati i konsultovati Komisiju o svim mogućim slučajevima kada primjenom takvog mehanizma postanu svjesni planiranih stranih ulaganja/preuzimanja od strane subjekta osnovanog ili kontrolisanog izvan Crne Gore u odnosu na pravno lice iz Crne Gore koje je dobilo sredstva iz programa Horizont

⁵ Uredba (EU) br. 2021/819 Evropskog parlamenta i Savjeta od 20. maja 2021. godine o Evropskom institutu za inovacije i tehnologiju (prepravljena) (Sl. list L 189, 28.5.2021, str. 61).

⁶ Odluka (EU) br. 2021/820 Evropskog parlamenta i Savjeta od 20. maja 2021. godine o Strateškoj inovacionoj agenciji Evropskog instituta za inovacije i tehnologiju (EIT) 2021-2027: Jačanje inovacionih talenata i kapaciteta Evrope i o prestanku važenja Odluke br. 1312/2013/EU (Sl. List L 189, 28.5.2021, str. 91).

⁷ Restriktivne mjere EU usvojene su u skladu sa članom 29 Ugovora o Evropskoj uniji ili članom 215 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije.

Evropa u okviru akcija koje se odnose na stratešku imovinu, interese, autonomiju ili sigurnost Evropske unije, pod uslovom da Komisija Crnoj Gori dostavi listu relevantnih pravnih lica osnovanih u Crnoj Gori nakon potpisivanja sporazuma o dodjeli grantova sa tim licima; i

c) garancije da rezultati, tehnologije, usluge i proizvodi koje lica osnovana u Crnoj Gori razvijaju u okviru predmetnih akcija ne podliježu ograničenjima u pogledu njihovog izvoza u državu članicu EU tokom trajanja akcije i četiri godine nakon završetka iste. Crna Gora će na godišnjoj osnovi dijeliti ažuriranu listu predmeta nacionalnih izvoznih ograničenja, tokom trajanja akcije i četiri godine nakon završetka akcije.

4. Pravna lica osnovana u Crnoj Gori mogu učestvovati u aktivnostima Zajedničkog istraživačkog centra (JRC) prema odredbama i uslovima ekvivalentnim onima koji se primjenjuju na pravna lica osnovana u Evropskoj uniji, osim ako su ograničenja neophodna da bi se osigurala dosljednost sa obimom učestvovanja koje proizilazi iz spornog stava 2 i 3 ovog člana.

5. Kada Evropska unija sprovodi program Horizont Evropa primjenom članova 185 i 187 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, Crna Gora i crnogorska pravna lica mogu učestvovati u pravnim strukturama stvorenim prema tim odredbama, u skladu sa pravnim aktima Evropske unije koji su usvojeni, ili će biti usvojeni, radi uspostavljanja tih pravnih struktura.

6. Predstavnici Crne Gore imaju pravo da učestvuju kao posmatrači u odboru iz člana 14 Odluke (EU) br. 2021/764, bez prava glasa i za tačke koje se tiču Crne Gore.

Ovi odbori se sastaju bez prisustva predstavnika Crne Gore u vrijeme glasanja. Crna Gora će biti obaviještena o rezultatu.

Učestvovanje, u skladu sa ovim stavom, odvija se na isti način kao i učestvovanje predstavnika država članica Evropske unije, uključujući i postupke za prijem informacija i dokumentacije.

7. Prava Crne Gore na predstavljanje i učestvovanje u Odboru za Evropski istraživački prostor i njegovim podgrupama su ona koja važe za pridružene zemlje.

8. Predstavnici Crne Gore imaju pravo da učestvuju kao posmatrači u Odboru guvernera JRC-a, bez prava glasa. U skladu s tim uslovom, takvo učestvovanje se istim pravilima i postupcima koja se primjenjuju na predstavnike država članica Evropske unije, uključujući i prava obrazlaaganja i procedure za prijem informacija i dokumentacije u vezi sa tačkom koja se tiče Crne Gore.

9. Crna Gora može učestvovati u Konzorcijumu evropskih istraživačkih infrastruktura (ERIC) u skladu sa Uredbom Savjeta (EZ) br. 723/2009⁸, njenom najnovijom verzijom, i pravnim aktom kojim se uspostavlja ERIC.

10. Troškove puta i boravka crnogorskih predstavnika i eksperata radi učestvovanja u radu odbora iz člana 14 Odluke (EU) br. 2021/764 u svojstvu posmatrača, ili na drugim sastancima vezanim za

⁸ Uredba Savjeta (EZ) br. 723/2009 od 25. juna 2009. godine o pravnom okviru Zajednice za Konzorcijum evropskih istraživačkih infrastruktura (ERIC) (Sl. list L 206, 8.8.2009, str. 1).

sprovođenje programa Horizont Evropa, Evropska unija nadoknađuje na istoj osnovi i u skladu sa procedurama koje su na snazi za predstavnike država članica Evropske unije.

11. Strane će uložiti sve napore, u okviru postojećih odredbi, da olakšaju slobodno kretanje i boravak naučnika koji učestvuju u aktivnostima obuhvaćenim ovim Sporazumom te da olakšaju prekogranično kretanje roba i usluga namijenjenih za upotrebu u takvim aktivnostima.

12. Crna Gora će preduzeti sve neophodne mjere, prema potrebi, kako bi se osiguralo da se roba i usluge, kupljene u Crnoj Gori ili uvezene u Crnu Goru, a koje se djelimično ili u potpunosti finansiraju u skladu sa sporazumima o dodjeli grantova i/ili ugovorima zaključenim za realizaciju aktivnosti u skladu sa ovim Sporazumom, budu oslobođene plaćanja carine, uvoznih dažbina i drugih fiskalnih taksi, uključujući i PDV, koje se primjenjuju u Crnoj Gori.

Član 3 **Finansijski doprinos**

1. Učesnici Crne Gore ili crnogorskih pravnih lica u programu Horizont Evropa uslovljeno je uplatom finansijskog doprinosa za Program od strane Crne Gore i povezanih troškova upravljanja, izvršenja i rada shodno opštem budžetu Evropske unije (u daljem tekstu: „budžet Unije“).

2. Finansijski doprinos predstavlja zbir:

- a) operativnog doprinosa; i
- b) naknade za učesnike.

3. Finansijski doprinos ima oblik godišnjeg plaćanja koje se vrši u dvije rate, a dospijeva najkasnije u maju i julu.

4. Operativni doprinos pokriva operativne troškove i troškove za podršku Programu, i predstavlja dodatni iznos u odnosu na one unijete u konačno usvojeni budžet Unije za Program Horizont Evropa, u pogledu sredstava odobrenih za obaveze i sredstava odobrenih za plaćanja, uključujući i bilo koja sredstva koja odgovaraju neiskorištenim sredstvima koja su ponovo stavljena na raspolaganje, kao što je navedeno u članu 15 stav 3 Uredbe (EU, Euratom) br. 2018/1046 Evropskog parlamenta i Savjeta⁹, njenoj najnovijoj verziji (u daljem tekstu „Finansijska uredba“), uvećan za spoljni namjenski prihod koji ne proističe iz finansijskih doprinosa za program Horizont Evropa od drugih donatora¹⁰.

⁹ Uredba (EU, Euratom) br. 2018/1046 Evropskog parlamenta i Savjeta od 18. jula 2018. godine o finansijskim pravilima koja se primjenjuju na opšti budžet Unije, kojom se mijenjaju Uredbe (EU) br. 1296/2013, (EU) br. 1301/2013, (EU) br. 1303/2013, (EU) br. 1304/2013, (EU) br. 1309/2013, (EU) br. 1316/2013, (EU) br. 223/2014, (EU) br. 283/2014, i Odluka br. 541/2014/EU i prestaje da važi Uredba (EU, Euratom) br. 966/2012 (Sl. list L 193, 30.7.2018, str. 1).

¹⁰ To uključuje naročito sredstva iz Instrumenta Evropske unije za oporavak uspostavljenog Uredbom Savjeta (EU) br. 2020/2094 od 14. decembra 2020. godine o uspostavljanju Instrumenta Evropske unije za oporavak radi podrške oporavku nakon krize izazvane virusom COVID-19 (Sl. list L 433I, 22.12.2020, str. 23).

Za spoljne namjenske prihode opredijeljene za program Horizont Evropa shodno članu 3.1 Uredbe Savjeta (EU) br. 2020/2094 o uspostavljanju Instrumenta Evropske unije za oporavak radi podrške oporavku nakon COVID-19 krize¹¹, ovo uvećanje odgovara godišnjim izdvajanjima navedenim u dokumentima koji prate nacrt budžeta u vezi sa programom Horizont Evropa.

5. Po etni operativni doprinos zasniva se na ključu za utvrđivanje doprinosa koji je određen kao odnos bruto domaćeg proizvoda (BDP) Crne Gore po tržišnim cijenama i BDP-a Evropske unije po tržišnim cijenama. BDP po tržišnim cijenama koji će se primjenjivati utvrđuju namjenske službe Komisije na osnovu najnovijih statističkih podataka dostupnih za obračunavanje budžeta u godini koja prethodi godini u kojoj dospijeva godišnja uplata. Izuzetno, za 2021. godinu, po etni operativni doprinos će se zasnivati na BDP-u za 2019. godinu po tržišnim cijenama. Priloga avanja pomenutog ključa za utvrđivanje doprinosa navedena su u Aneksu I.

6. Po etni operativni doprinos izražava se primjenom ključa za utvrđivanje doprinosa, koji je prilagođen, na po etna sredstva odobrena za obaveze unijeta u konačno usvojeni budžet Evropske unije za odgovarajuću godinu za finansiranje programa Horizont Evropa, uvećana u skladu sa stavom 4 ovog člana.

7. Naknada za uvećanje iznosi 4% godišnjeg po etnog operativnog doprinosa izražavanog u skladu sa stavovima 5 i 6 ovog člana a uvodi se postepeno, kao što je navedeno u Aneksu I. Naknada za uvećanje ne podliježe retroaktivnim prilagodavanjima ili korekcijama.

8. Po etni operativni doprinos za godinu N može se prilagoditi nagore ili nadolje retroaktivno za jednu ili više narednih godina na osnovu budžetskih obaveza u odnosu na sredstva odobrena za obaveze u godini N uvećana u skladu sa stavom 4 ovog člana, njihove realizacije kroz pravne obaveze te njihovog opoziva. Detaljne odredbe za sprovođenje ovog člana navedene su u Aneksu I.

9. Evropska unija dostavlja Crnoj Gori informacije u vezi s njenim finansijskim uvećanjem u skladu sa informacijama o budžetu, raunovodstvu, ukinućima i evaluaciji koje se dostavljaju organima Evropske unije nadležnim za budžet i izvršenje u vezi sa programom Horizont Evropa. Te informacije se dostavljaju uz dužno poštovanje pravila povjerljivosti i zaštite podataka Evropske unije i Crne Gore i ne dovode u pitanje informacije koje Crna Gora ima pravo da primi shodno Aneksu III.

10. Svi doprinosi Crne Gore ili uplate iz Evropske unije te obračun iznosa koji dospijevaju na plaćanje ili treba da budu primljeni izražavaju se u eurima.

član 4

Mehanizam automatske korekcije

1. Mehanizam automatske korekcije po etnog operativnog doprinosa Crne Gore za godinu N,

¹¹ Sl. list L 433I, 22.12.2020, str. 23.

prilagođen u skladu sa članom 3 stav 8, primjenjuje se i izračunava se u godini N+2. Zasniva se na uinku Crne Gore i crnogorskih pravnih lica u djelovima programa Horizont Evropa koji se sprovode posredstvom konkurentnih grantova finansiranih iz sredstava odobrenih za obaveze u godini N, uvećanih u skladu sa članom 3 stav 4.

Iznos automatske korekcije izračunava se na osnovu razlike između:

- a) početnih iznosa pravnih obaveza u vezi sa konkurentnim grantovima koje stvarno postoje sa Crnom Gorom ili pravnim licima iz Crne Gore, finansiranim iz sredstava odobrenih za obaveze u godini N, uvećanih u skladu sa članom 3 stav 4; i
 - b) odgovarajućeg operativnog doprinosa za godinu N koji je Crna Gora uplatila prilagođenog u skladu sa članom 3 stav 8, isključujući i neinterventne troškove koji se finansiraju iz sredstava odobrenih za obaveze u godini N, uvećane u skladu sa članom 3 stav 4.
2. Ukoliko iznos iz stava 1, bilo da je pozitivan ili negativan, prelazi 8% odgovarajućeg početnog operativnog doprinosa prilagođenog u skladu sa članom 3 stav 8, početni operativni doprinos Crne Gore za godinu N se koriguje. Iznos koji Crna Gora duguje ili treba da primi kao dodatni doprinos, odnosno smanjenje doprinosa Crne Gore shodno mehanizmu automatske korekcije je iznos koji prelazi ovaj prag od 8%. Iznos manji od pomenutog praga od 8% neće se uzimati u obzir pri računanju dodatnog dospjelog doprinosa niti će biti nadoknađivan.
3. Detaljna pravila o mehanizmu automatske korekcije navedena su u Aneksu I.

Član 5 Reciprocitet

1. Pravna lica osnovana u Evropskoj uniji mogu učestvovati u crnogorskim programima, projektima, akcijama i aktivnostima ili djelovima istih, koji su ekvivalentni programu Horizont Evropa, u skladu sa zakonima i propisima Crne Gore.
2. Spisak crnogorskih programa, projekata, akcija i aktivnosti ili djelova istih, koji nije konačan, naveden je u Aneksu II.
3. Finansiranje od strane Crne Gore pravnih lica koja su osnovana u Uniji podliježe zakonima i propisima Crne Gore koji uređuju funkcionisanje programa, projekata, akcija, aktivnosti ili djelova istih, u oblasti istraživanja i inovacija. Kada finansiranje nije obezbijeđeno, pravna lica osnovana u Uniji mogu učestvovati sa vlastitim sredstvima.

Član 6 Otvorena nauka

Strane međusobno unapređuju i podstiču praktikanje otvorene nauke u svojim programima, projektima, akcijama, aktivnostima ili djelovima istih, u skladu s pravilima programa Horizont Evropa i crnogorskim zakonima i propisima.

lan 7

Pra enje, evaluacija i izvještavanje

1. Ne dovode i u pitanje nadležnosti Komisije, Evropske kancelarije za borbu protiv prevara (OLAF) i Revizorskog suda Evropske unije u vezi sa pra enjem i evaluacijom programa Horizont Evropa, u eš e Crne Gore u tom programu se kontinuirano prati na partnerskoj osnovi koja uklju uje Komisiju i Crnu Goru.
2. Pravila koja se odnose na dobro finansijsko upravljanje, uklju uju i finansijsku kontrolu, oporavak i ostale mjere protiv prevara u vezi sa finansiranjem Evropske unije prema ovom Sporazumu, navedena su u Aneksu III.

lan 8

Zajedni ki odbor EU i Crne Gore za istraživanje i inovacije

1. Ovim se uspostavlja Zajedni ki odbor EU i Crne Gore za istraživanje i inovacije (u daljem tekstu „Zajedni ki odbor EU-Crna Gora“). Zadaci Zajedni kog odbora EU-Crna Gora uklju uju:
 - a) ocjenjivanje, evaluaciju i ispitivanje sprovo enja ovog Sporazuma, naro ito:
 - (i) u eš e i u inak pravnih lica iz Crne Gore u programu Horizont Evropa;
 - (ii) nivo (uzajamne) otvorenosti prema pravnim licima svake od Strana u pogledu u eš a u programima, projektima, akcijama, aktivnostima ili djelovima istih druge Strane;
 - (iii) sprovo enje mehanizma finansijskog doprinosa i mehanizma automatske korekcije u skladu sa lanovima 3 i 4;
 - (iv) razmjenu informacija i ispitivanje svih mogu ih pitanja o koriš enju rezultata, uklju uju i prava intelektualne svojine;
 - b) na zahtjev bilo koje od Strana, razmatranje ograni enja koje Strane primjenjuju ili planiraju u odnosu na pristup njihovim odgovaraju im istraživa kim i inovacionim programima, uklju uju i naro ito akcije koje se odnose na njihovu stratešku imovinu, interese, autonomiju ili sigurnost;
 - c) ispitivanje na ina poboljšanja i razvoja saradnje;
 - d) zajedni ko razmatranje budu ih pravaca i prioriteta politika koje se odnose na istraživanje i inovacije i planiranje istraživanja od zajedni kog interesa; i
 - e) razmjenu informacija, izme u ostalog, o novom zakonodavstvu, odlukama ili nacionalnim programima istraživanja i inovacija koji su relevantni za sprovo enje ovog Sporazuma.

2. Zajedni ki odbor EU-Crna Gora, koji se sastoji od predstavnika Evropske unije i Crne Gore, usvaja svoj Poslovník o radu.
3. Zajedni ki odbor EU-Crna Gora može odlu iti da uspostavi bilo koju radnu grupu/savjetodavno tijelo ekspertskeg nivoa na *ad hoc* osnovi, koja bi mogla pomo i sa sprovo enjem ovog Sporazuma.
4. Zajedni ki odbor EU-Crna Gora sastaje se najmanje jednom godišnje, odnosno kad god posebne okolnosti to zahtijevaju, na zahtjev bilo koje od Strana. Sastanke naizmjeni no organizuje i vodi Evropska unija i državni organ Crne Gore nadležan za nauku i istraživanje.
5. Zajedni ki odbor EU-Crna Gora radi kontinuirano kroz razmjenu relevantnih informacija posredstvom bilo kojeg komunikacionog sredstva, naro ito u vezi sa u eš em/u inkom pravnih lica iz Crne Gore. Zajedni ki odbor EU-Crna Gora može posebno obavljati svoje zadatke u pisanom obliku kad god se za to ukaže potreba.

lan 9

Završne odredbe

1. Ovaj Sporazum stupa na snagu na dan kada Strane jedna drugu obavijeste o završetku svojih internih procedura koje su neophodne za tu svrhu.
2. Ovaj Sporazum se primjenjuje od 1. januara 2021. godine. Isti ostaje na snazi onoliko koliko bude potrebno da se završe svi projekti, akcije, aktivnosti ili djelovi istih finansirani iz programa Horizont Evropa, sve radnje neophodne radi zaštite finansijskih interesa Evropske unije i sve finansijske obaveze koje proisti u iz primjene ovog Sporazuma izme u Strana.
3. Evropska unija i Crna Gora mogu privremeno primjenjivati ovaj sporazum u skladu sa svojim internim procedurama i zakonodavstvom. Privremena primjena po inje na dan kada Strane obavijeste jedna drugu o završetku svojih internih procedura neophodnih za tu svrhu.
4. Ukoliko Crna Gora obavijesti Komisiju, koja djeluje u ime Evropske unije, da ne e završiti svoje interne procedure neophodne za stupanje ovog Sporazuma na snagu, ovaj Sporazum se prestaje privremeno primjenjivati na dan prijema ovog obavještenja od strane Komisije, koji e za svrhe ovog Sporazuma predstavljati datum prekida.
5. Evropska unija može suspendovati primjenu ovog Sporazuma u slu aju djelimi nog ili potpunog nepla anja dospjelog finansijskog doprinosa od strane Crne Gore, shodno ovom Sporazumu.

U slu aju nepla anja, što može zna ajno ugroziti sprovo enje i upravljanje programom Horizont Evropa, Komisija šalje zvani no pismo opomene. Ukoliko se pla anje ne izvrši u roku od 20 radnih dana od prijema zvani nog pisma opomene, Komisija obavještava Crnu Goru o suspenziji primjene ovog Sporazuma zvani nim pisanim obavještenjem koja stupa na snagu 15 dana nakon što Crna Gora primi to obavještenje.

U slučaju suspenzije primjene ovog Sporazuma, pravna lica osnovana u Crnoj Gori ne će ispunjavati uslove za ulazak u procedure koje još uvijek ne budu okončane kada suspenzija stupi na snagu. Procedura se smatra okončanom kada su kao rezultat te procedure preuzete pravne obaveze.

Suspenzija ne utiče na pravne obaveze sa pravnim licima osnovanim u Crnoj Gori prije nego što je suspenzija stupila na snagu. Ovaj Sporazum nastavlja da se primjenjuje na takve pravne obaveze.

Evropska unija će bez odlaganja obavijestiti Crnu Goru kada Evropska unija primi cjelokupni iznos dospjelog finansijskog doprinosa. Suspenzija se ukida odmah nakon ovog obavještenja.

Od datuma ukidanja suspenzije, pravna lica iz Crne Gore će ponovo ispunjavati uslove u procedurama pokrenutim nakon ovog datuma te u procedurama pokrenutim prije ovog datuma, za koje nijesu istekli rokovi za podnošenje prijava.

6. Bilo koja Strana može u bilo kojem trenutku raskinuti ovaj Sporazum putem pisanog obavještenja o namjeri da ga raskine. Raskid stupa na snagu tri kalendarska mjeseca nakon datuma na koji je pismeno obavještenje prispjelo primaocu. Datum na koji raskid stupa na snagu predstavlja datum raskida za potrebe ovog Sporazuma.

7. Kada ovaj Sporazum prestane da se privremeno primjenjuje u skladu sa stavom 4 ovog člana ili se raskine u skladu sa stavom 6 ovog člana, Strane su saglasne da:

(a) projekti, akcije, aktivnosti ili djelovi istih u odnosu na koje su preuzete pravne obaveze tokom privremene primjene i/ili nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, a prije nego što ovaj Sporazum prestane da se primjenjuje ili bude raskinut, traju do njihovog završetka prema uslovima utvrđenim ovim Sporazumom;

(b) godišnji finansijski doprinos za godinu N tokom koje ovaj Sporazum prestane da se primjenjuje privremeno ili je raskinut, uplaćuje se u potpunosti u skladu sa članom 3. Operativni doprinos za godinu N prilagođava se u skladu sa članom 3 stav 8 i koriguje u skladu sa članom 4 ovog Sporazuma. Naknada za ulazak u plaćena za godinu N se ne prilagođava niti koriguje; i

(c) nakon godine tokom koje ovaj Sporazum prestaje da se primjenjuje privremeno ili je raskinut, po etni operativni doprinosi plaćeni za godine tokom kojih se ovaj Sporazum primjenjivao prilagođavaju se u skladu sa članom 3 stav 8 i automatski koriguju u skladu sa članom 4 ovog Sporazuma.

Sve ostale posljedice otkazivanja ili prestanka privremene primjene ovog Sporazuma Strane rješavaju sporazumno.

Ovaj Sporazum se može izmijeniti jedino pisanim putem uz zajedničku saglasnost Strana. Stupanje na snagu izmjena i dopuna slijedi isti postupak koji se primjenjuje za stupanje na snagu ovog Sporazuma.

8. Aneksi ine sastavni dio ovog Sporazuma.

Ovaj Sporazum sa injen je u dva primjerka, na engleskom i crnogorskom jeziku, pri emu su oba teksta podjednako vjerodostojna. U slu aju neslaganja u tuma enju, mjerodavan je tekst na engleskom jeziku.

Sa injeno u ..., dana godine

Za Komisiju, u ime Evropske unije,

Za Vladu Crne Gore,

ANEKS I: Pravila koja ure uju finansijski doprinos Crne Gore programu Horizont Evropa (2021-2027)

ANEKS II: Spisak ekvivalentnih programa, projekata, akcija, aktivnosti ili njihovih djelova u Crnoj Gori koji nije kona an

ANEKS III: Dobro finansijsko upravljanje

ANEKS I

Pravila koja uređuju finansijski doprinos Crne Gore programu Horizont Evropa (2021-2027)

I. Računanje finansijskog doprinosa Crne Gore

1. Finansijski doprinos Crne Gore programu Horizont Evropa utvrđuje se na godišnjoj osnovi srazmjerno iznosu koji je svake godine dostupan u budžetu Unije za sredstva odobrena za obaveze neophodna za upravljanje, izvršavanje i funkcionisanje programa Horizont Evropa, uvećan u skladu sa članom 3 stav 4 ovog Sporazuma, i kao dodatak istom.

2. Naknada za učešće iz člana 3 stav 7 ovog Sporazuma uvodi se postepeno, kako slijedi:

- 2021: 0,5%;
- 2022: 1%;
- 2023: 1,5%;
- 2024: 2%;
- 2025: 2,5%;
- 2026: 3%;
- 2027: 4%.

3. U skladu sa članom 3 stav 5 ovog Sporazuma, početni operativni doprinos koji Crna Gora treba da plati za svoje učešće u programu Horizont Evropa računava se za odgovarajuće finansijske godine prilagođavanjem ključa za utvrđivanje doprinosa.

Prilagođavanje ključa za utvrđivanje doprinosa vrši se kako slijedi:

$$\text{Prilagođeni ključ za utvrđivanje doprinosa} = \\ \text{Ključ za utvrđivanje doprinosa} \times \textit{Koeficijent}$$

Koeficijent koji se koristi u gore navedenoj kalkulaciji za prilagođavanje ključa za utvrđivanje doprinosa je 0,18.

4. U skladu sa članom 3 stav 8 ovog Sporazuma, prvo prilagođavanje koje se odnosi na izvršenje budžeta za godinu N vrši se u godini N+1, kada se početni operativni doprinos za godinu N prilagođava naviše ili naniže primjenjujući razliku između:

a) prilagođenog doprinosa izraženog primjenom prilagođenog ključa za utvrđivanje doprinosa za godinu N na zbir:

- i. iznosa budžetskih obaveza u odnosu na sredstva odobrena za obaveze u godini N, u skladu sa izglasanim budžetom Evropske unije, te sredstava

odobrenih za obaveze koja odgovaraju neiskoriš enim sredstvima koja su ponovo stavljena na raspolaganje; i

- ii. svih sredstava odobrenih za obaveze zasnovanih na spoljnim namjenskim prihodima koji ne proisti u iz finansijskih doprinosa za program Horizont Evropa od drugih donatora, a koja su bila raspoloživa na kraju godine N¹. Za spoljne namjenske prihode koji se dodjeljuju programu Horizont Evropa shodno članu 3 stav 1 Uredbe Savjeta (EU) 2020/2094 o uspostavljanju Instrumenta za oporavak Evropske unije radi podrške oporavku nakon COVID-19 krize², godišnji indikativni iznosi u programiranju za VFO e se koristiti za svrhu izra unavanja prilago enog doprinosa.

b) i po etnog operativnog doprinosa za godinu N.

Po ev od godine N+2, i svake naredne godine, dok sve budžetske obaveze koje se finansiraju iz sredstava odobrenih za obaveze iz godine N, uve ane u skladu sa članom 3 stav 4 ovog Sporazuma, ne budu pla ene ili opozvane, a najkasnije 3 godine po završetku programa Horizont Evropa, Unija e ra unati prilago enu vrijednost operativnog doprinosa za godinu N umanjuju i operativni doprinos Crne Gore za iznos dobijen primjenom prilago enog klju a za utvr ivanje doprinosa za godinu N na obaveze u godini N finansirane iz budžeta Unije koje svake godine budu opozvane ili iz neiskoriš ena sredstava koja su ponovo stavljena na raspolaganje.

Ukoliko iznosi koji proizilaze iz spoljnih namjenskih prihoda za godinu N (uklju uju i sredstva odobrena za obaveze te godišnje indikativne iznose u programiranju za VFO, za iznose prema Uredbi Savjeta (EU) 2020/2094,) koji ne proisti u iz finansijskih doprinosa programu Horizont Evropa od drugih donatora budu otkazani, operativni doprinos Crne Gore se umanjuje za iznos dobijen primjenom prilago enog klju a za utvr ivanje doprinosa za godinu N na iznos koji je otkazan.

II. Automatska korekcija operativnog doprinosa Crne Gore

1. Za ra unanje automatske korekcije iz člana 4 ovog Sporazuma, primjenjuju se sljede i modaliteti:

- a) „konkurentni grantovi“ podrazumijevaju grantove koji se dodjeljuju kroz poziv za podnošenje prijedloga pri emu se krajnji korisnici mogu identifikovati u trenutku ra unanja automatske korekcije. Finansijska podrška za tre e strane, kako je definisano u članu 204 Finansijske uredbe, je isklju ena;

¹ Ovo uklju uje, naro ito, sredstva iz Instrumenta za oporavak Evropske unije uspostavljenog Uredbom Savjeta (EU) 2020/2094 od 14. decembra 2020. godine, o uspostavljanju Instrumenta za oporavak Evropske unije radi podrške oporavku nakon krize COVID-19 (Sl. list L 433I, 22.12.2020, str. 27).

² Sl. list L 433I, 22.12.2020, str. 23.

- b) kada je pravna obaveza potpisana sa konzorcijumom, iznosi koji se koriste za utvrđivanje po etnih iznosa pravne obaveze su kumulativni iznosi dodijeljeni korisnicima koji su crnogorski subjekti u skladu sa indikativnim pregledom budžeta iz ugovora o dodjeli granta;
 - c) svi iznosi pravnih obaveza koji odgovaraju konkurentnim grantovima utvrđuju se korištenjem elektronskog sistema Evropske komisije *eCorda*, a izdvajaju se druge srijede u februaru godine N+2;
 - d) „neinterventni troškovi“ podrazumijevaju troškove Programa koji nijesu konkurentni grantovi, uključuju i troškove za podršku, administraciju vezanu za program, druge radnje³;
 - e) iznosi koji se dodjeljuju meunarodnim organizacijama kao pravnim licima koji su krajnji korisnici⁴ smatraju se neinterventnim troškovima.
2. Mehanizam se primjenjuje na sljedeće i na in:
- a) Automatske korekcije za godinu N u vezi sa izvršenjem sredstava odobrenih za obaveze u godini N, uvedene u skladu sa članom 3 stav 4 ovog Sporazuma, primjenjuju se na osnovu podataka o godini N i godini N+1 iz sistema *e-Corda* iz tačke c) stav 1 tačke II ovog Aneksa u godini N+2 nakon primjene prilagodavanja u skladu sa članom 3 stav 8 ovog Sporazuma na doprinos Crne Gore programu Horizont Evropa. Razmatrani iznos će biti iznos konkurentnih grantova za koje su podaci dostupni u vrijeme razmatranja korekcije.
 - b) Počev od godine N+2 pa do 2029. godine, iznos automatske korekcije se razmatra za godinu N kroz razliku između:
 - i. ukupnog iznosa konkurentnih grantova dodijeljenih Crnoj Gori ili crnogorskim pravnim licima kao obaveza u odnosu na odobrena budžetska sredstva za godinu N; i
 - ii. iznosa prilagođenog operativnog doprinosa Crne Gore za godinu N pomnoženog sa odnosom između:
 - A. iznosa konkurentnih grantova u odnosu na sredstva odobrena za obaveze u godini N, uvedena u skladu sa članom 3 stav 4 ovog Sporazuma; i
 - B. ukupnog iznosa svih odobrenih budžetskih izdvajanja za

³ Ostale aktivnosti uključuju naročito nabavke, nagrade, finansijske instrumente, direktne akcije Zajedničkog istraživačkog centra, pretplate (OECD, Eureka, IPEEC, IEA...), eksperte (evaluatori, praćenje projekata) itd.

⁴ Meunarodne organizacije bi se mogle smatrati neinterventnim troškovima samo ako su one krajnji korisnici. Ovo se ne može primjenjivati kada je meunarodna organizacija koordinator projekta (raspodjela sredstava drugim koordinatorima).

obaveze u godini N, uključujući i neinterventne troškove.

III. Plaćanje finansijskog doprinosa Crne Gore, plaćanje prilagođene vrijednosti operativnog doprinosa Crne Gore i plaćanje automatske korekcije primjenjive na operativni doprinos Crne Gore

1. Komisija Crnoj Gori saopštava, u što kraćem roku, a najkasnije prilikom izdavanja prvog zahtjeva za uplatu sredstava za odgovarajuću u finansijsku godinu, sljedeće informacije:
 - a. iznose sredstava odobrenih za obaveze u budžetu Unije koji su definitivno usvojeni za predmetnu godinu za budžetske stavke koje pokrivaju u cijelosti Crne Gore u programu Horizont Evropa uvećane, ako je relevantno, u skladu sa članom 3 stav 4 ovog Sporazuma;
 - b. iznos naknade za u cijelosti iz člana 3 stav 7 ovog Sporazuma;
 - c. po ev od godine N+1 sprovođenja programa Horizont Evropa, nivou realizacije sredstava odobrenih za obaveze koja odgovaraju budžetskoj godini N, uvećanih u skladu sa članom 3 stav 4 ovog Sporazuma i nivou neiskorištenih sredstava;
 - d. za dio programa Horizont Evropa u kojem su takve informacije neophodne za izrađivanje automatske korekcije, nivo preuzetih obaveza u korist crnogorskih pravnih lica računajući prema odgovarajućoj godini budžetskih izdvajanja i ukupni nivo preuzetih obaveza povezan sa tim.

Na osnovu svog Nacrta budžeta, Komisija će dostaviti procjenu informacija za sljedeću godinu pod tačkama (a) i (b) u što kraćem roku, a najkasnije do 1. septembra finansijske godine.

2. Komisija Crnoj Gori izdaje, najkasnije u aprilu i junu svake finansijske godine, zahtjev za uplatu sredstava koji odgovara njenom doprinosu prema ovom Sporazumu.

Svaki zahtjev za uplatu sredstava predviđa uplatu šest dvanaestina doprinosa Crne Gore najkasnije 30 dana nakon izdavanja zahtjeva za uplatu sredstava.

Za prvu godinu primjene ovog Sporazuma, Komisija će izdati jedinstveni zahtjev za uplatu sredstava, u roku od 60 dana od datuma kada ovaj Sporazum počinje da proizvodi pravno dejstvo.

3. Svake godine, po ev od 2023. godine, zahtjevi za uplatu sredstava odražavaju i iznos automatske korekcije koja se primjenjuje na operativni doprinos uplaćen za godinu N-2.

Zahtjev za uplatu sredstava izdat najkasnije u aprilu može takođe sadržati prilagođenu vrijednost finansijskog doprinosa koji je Crna Gora plaćala za sprovođenje, upravljanje i funkcionisanje prethodnih Okvirnih programa za istraživanje i inovacije u kojima je Crna Gora učestvovala.

Za finansijsku 2028, 2029. i 2030. godinu, iznos koji treba da bude plaćen Crnoj Gori ili naplaćen od Crne Gore predstavlja rezultat automatske korekcije primijenjene na operativne doprinose

koje je Crna Gora platila 2026. i 2027. godine ili prilagođavanja izvršenih u skladu sa članom 3 stav 8 ovog Sporazuma.

4. Crna Gora plaća svoj finansijski doprinos prema ovom Sporazumu u skladu sa dijelom III ovog Aneksa. U slučaju da Crna Gora ne izvrši plaćanje do datuma dospelje, Komisija će poslati zvanično pismo opomene.

Za svako kašnjenje sa plaćanjem finansijskog doprinosa obračunava se zatezna kamata koju Crna Gora treba da plati na preostali iznos od datuma dospelje.

Kamatna stopa za iznose potraživanja koji nijesu plaćeni na datum dospelje bit će stopa koju primjenjuje Evropska centralna banka na svoje glavne operacije refinansiranja, objavljene u seriji C *Službenog lista Evropske unije*, koja je na snazi prvog kalendarskog dana u mjesecu na koji pada datum dospelje, uvećana za jedan i po procentni poen.

ANEKS II

Spisak ekvivalentnih programa, projekata, akcija, aktivnosti ili njihovih djelova u Crnoj Gori koji nije konačan

Sljedeći spisak, koji nije konačan, smatra se se crnogorskim programima, projektima, akcijama i aktivnostima ekvivalentnim programu Horizont Evropa:

- Program Centara izvrsnosti;
- Grantovi za finansiranje naučnoistraživačkih projekata;
- Kolaborativni program za inovacije 2019-2024;
- Predakceleracijski program za startapove.

ANEKS III

Dobro finansijsko upravljanje

Zaštita finansijskih interesa i oporavak

lan 1

Pregledi i revizije

1. Evropska unija ima pravo da, u skladu sa važećim aktima jedne ili više institucija ili tijela Unije i prema relevantnim sporazumima i/ili ugovorima, sprovodi tehničke, naučne, finansijske ili druge vrste pregleda i revizija u prostorijama bilo kojeg fizičkog lica sa prebivalištem u Crnoj Gori ili bilo kojeg pravnog lica osnovanog u Crnoj Gori koje prima sredstva Evropske unije, kao i bilo kojeg trećeg lica uključeno u realizaciju sredstava Unije sa prebivalištem ili sjedištem u Crnoj Gori. Takve preglede i revizije mogu obavljati agenti institucija i tijela Evropske unije, posebno Evropske komisije i Evropskog revizorskog suda, ili druga lica koje ovlasti Evropska komisija.
2. Agenti institucija i tijela Evropske unije, posebno Evropske komisije i Evropskog revizorskog suda, i druga lica koja ovlasti Evropska komisija, imaju odgovarajuć i pristup lokacijama, radovima i dokumentima (kako elektronskim tako i papirnim verzijama) i svim informacijama neophodnim za sprovođenje takvih revizija, uključujući i pravo na dobijanje fizičke/elektronske kopije i izvoda iz bilo kojeg dokumenta ili sadržaja bilo kojeg medijuma za prenos podataka u posjedu fizičkog lica ili pravnog lica ili treće strane nad kojom se vrši revizija.
3. Crna Gora neće spriječiti ili postaviti bilo kakvu posebnu prepreku za pravo ulaska agenata i drugih lica iz stava 2 u Crnu Goru i pristup prostorijama na osnovu obavljanja njihovih dužnosti iz ovog lana.
4. Pregledi i revizije se mogu vršiti i nakon suspenzije primjene ovog Sporazuma u skladu sa članom 9 stav 5, prestanka privremene primjene ili njegovog raskida, pod uslovima utvrđenim u važećim aktima jedne ili više institucija ili tijela Evropske unije i kako je predviđeno relevantnim sporazumima i/ili ugovorima u vezi sa bilo kojom pravnom obavezom za implementaciju budžeta Evropske unije koju je Evropska unija preuzela prije datuma na koji suspenzija primjene ovog Sporazuma u skladu sa njegovim članom 9 stav 5, prestanak privremene primjene ili raskid ovog Sporazuma stupa na snagu.

lan 2

Borba protiv nepravilnosti, prevara i drugih krivičnih djela koja utiču na finansijske interese Unije

1. Evropska komisija i Evropska kancelarija za borbu protiv prevara (OLAF) ovlaštene su za sprovođenje administrativnih istraga, uključujući i provjere i kontrole na licu mjesta, na teritoriji Crne Gore. Ove istrage se sprovode u skladu s odredbama i uslovima utvrđenim važećim aktima jedne ili više institucija Unije.

2. Nadležni organi Crne Gore će u prihvatljivom roku obavijestiti Evropsku komisiju ili OLAF o svakoj činjenici ili sumnji koju primijete u vezi sa nepravilnostima, prevarama ili drugim nezakonitim aktivnostima koje utiču na finansijske interese Unije.
3. Provjere i kontrole na licu mjesta mogu se vršiti u prostorijama bilo kojeg fizičkog lica sa prebivalištem u Crnoj Gori ili pravnog lica sa sjedištem u Crnoj Gori koje prima sredstva Unije, kao i bilo koje treće strane uključene u realizaciju sredstava Unije čije prebivalište je u Crnoj Gori ili je osnovano u Crnoj Gori.
4. Provjere i kontrole na licu mjesta priprema i sprovodi Evropska komisija ili OLAF u bliskoj saradnji sa crnogorskim nadležnim organima koje odredi Vlada Crne Gore. Imenovani organ će o predmetu, svrsi i pravnoj osnovi provjera i kontrola biti obaviješten unaprijed, u prihvatljivom roku, kako bi mogao da pruži pomoć. U tu svrhu, službenici crnogorskih nadležnih organa mogu učestvovati u provjerama i kontrolama na licu mjesta.
5. Na zahtjev crnogorskih vlasti, provjere i kontrole na licu mjesta mogu se vršiti zajedno sa Evropskom komisijom ili OLAF-om.
6. Agenti Komisije i osoblje OLAF-a imaju pristup svim informacijama i dokumentaciji, uključujući i raunarske podatke, o predmetnim poslovima, koje su potrebne za pravilno sprovođenje provjera i kontrola na licu mjesta. Oni mogu, posebno, kopirati relevantne dokumente.
7. Kada se lice, subjekt ili neka treća strana opire provjeri ili kontroli na licu mjesta, crnogorski organi vlasti treba da, postupaju i u skladu sa nacionalnim pravilima i propisima, pomognu i Evropskoj komisiji ili OLAF-u, kako bi im se omogućilo da ispune svoju dužnost u vršenju provjera ili kontrole na licu mjesta. Ova pomoć uključuje preduzimanje odgovarajućih mjera predostrožnosti prema nacionalnom zakonodavstvu, posebno u cilju zaštite dokaza.
8. Evropska komisija ili OLAF će obavijestiti crnogorske organe vlasti o rezultatima takvih provjera i kontrola. Konkretno, Evropska komisija ili OLAF će u najkraćem mogućem roku prijaviti nadležnim crnogorskim organima vlasti svaku činjenicu ili sumnju u vezi sa nepravilnostima koje su uočene tokom provjere ili kontrole na licu mjesta.
9. Ne dovodeći u pitanje primjenu crnogorskog krivičnog zakonika, Evropska komisija može izreći i administrativne mjere i kazne pravnim ili fizičkim licima iz Crne Gore koja učestvuju u sprovođenju programa ili aktivnosti u skladu sa zakonodavstvom Evropske unije.
10. U svrhu pravilnog sprovođenja ovog plana, Evropska komisija ili OLAF i crnogorski nadležni organi će redovno razmjenjivati informacije i, na zahtjev jedne od strana u ovom Sporazumu, međusobno se konsultovati.
11. U cilju olakšavanja efikasne saradnje i razmjene informacija sa OLAF-om, Crna Gora će imenovati kontakt osobu.
12. Informacije koje razmjenjuju Evropska komisija ili OLAF sa crnogorskim nadležnim organima odvijaće se uz dužno poštovanje uslova o povjerljivosti. Lini podaci uključeni u razmjenu informacija biće zaštićeni u skladu sa važećim pravilima.

13. Crnogorski organi vlasti će saradivati sa Javnim tužilaštvom Evropske unije kako bi omogućile da ispunjava svoju dužnost da istražuje, krivično goniti i izvede pred sud po inicijativi i sa osuđenike u krivičnim djelima koja utiču na finansijske interese Evropske unije u skladu sa važećim zakonodavstvom.

Član 3 Oporavak i izvršenje

1. Odluke usvojene od strane Evropske komisije koje nameću novu obavezu pravnim ili fizičkim licima koja nijesu državljanice, u vezi sa bilo kojim potraživanjima koja proističu iz programa Horizont Evropa, izvršavaju se u Crnoj Gori. Nalog za izvršenje biće priložen odluci, bez ikakve druge formalnosti osim provjere autentičnosti odluke od strane nacionalnog tijela koje za ovu svrhu odredi Vlada Crne Gore. Vlada Crne Gore će obavijestiti Komisiju i Sud pravde Evropske unije o nacionalnom tijelu koje odredi. U skladu sa članom 4, Evropska komisija ima pravo da o takvim izvršnim odlukama direktno obavijesti lica sa prebivalištem i pravna lica sa sjedištem u Crnoj Gori. Izvršenje će se sprovesti u skladu sa crnogorskim zakonom i poslovníkom.
2. Presude i nalozi Suda pravde Evropske unije doneseni u skladu s arbitražnom klauzulom sadržanom u ugovoru ili sporazumu u vezi sa programima, aktivnostima, akcijama ili projektima Unije izvršavaju se u Crnoj Gori na isti način kao i odluke Evropske komisije iz stava 1.
3. Sud pravde Evropske unije nadležni su za preispitivanje zakonitosti odluke Komisije iz stava 1. i da obustavi njeno izvršenje. Međutim, sudovi Crne Gore nadležni su za žalbe u vezi sa neregularnim sprovođenjem izvršenja.

Član 4 Komunikacija i razmjena informacija

Institucije i tijela Evropske unije uključena u sprovođenje programa Horizont Evropa, ili u kontrolu u vezi sa tim programom, imaju pravo da komuniciraju direktno, uključujući i putem sistema za elektronsku razmjenu, sa bilo kojim fizičkim licem sa prebivalištem u Crnoj Gori ili pravnim licem sa sjedištem u Crnoj Gori, a koje prima sredstva Unije, kao i sa svim trećim stranama uključenim u implementaciju sredstava Unije sa prebivalištem ili sjedištem u Crnoj Gori. Takva lica, subjekti i strane mogu direktno institucijama i tijelima Evropske unije dostavljati sve relevantne informacije i dokumentaciju koju su dužni da dostave na osnovu zakonodavstva Evropske unije primjenjivog na program Unije i ugovora ili sporazuma zaključenih radi sprovođenja tog programa.

EUROPEAN
COMMISSION

Brussels, **XXX**
[...](2021) **XXX** draft

ANNEX

ANNEX

to the

**Commission Decision on the approval, signature and provisional application of an
International Agreement between the European Union, of the one part, and
Montenegro, of the other part, on the participation of Montenegro in the Union
programme Horizon Europe - the Framework Programme for Research and Innovation**

ANNEX

INTERNATIONAL AGREEMENT

between the European Union, of the one part, and Montenegro, of the other part, on the participation of Montenegro in the Union programme Horizon Europe - the Framework Programme for Research and Innovation

The European Commission (hereinafter referred to as ‘the Commission’), on behalf of the European Union,

of the one part,

and

the Government of Montenegro (hereinafter referred to as ‘Montenegro’),

of the other part,

hereinafter referred to as ‘the Parties’,

WHEREAS the Protocol 8 to the Stabilisation and Association Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Montenegro, of the other part, on the general principles for the participation of Montenegro in Community programmes¹ stipulates that the specific terms and conditions regarding the participation of Montenegro in each particular programme, in particular the financial contribution payable, will be determined by agreement, in the form of a Memorandum of Understanding² between the Commission, acting on behalf of the Community, and Montenegro;

WHEREAS the European Union programme Horizon Europe - the Framework Programme for Research and Innovation was established by Regulation (EU) 2021/695 of the European Parliament and of the Council³ (hereinafter referred to it as ‘Horizon Europe Programme’);

CONSIDERING the European Union’s efforts to lead the response by joining forces with its international partners to address global challenges in line with the plan of action for people, planet and prosperity in the United Nations Agenda ‘Transforming our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development’, and acknowledging that research and innovation are key drivers and essential tools for innovation-led sustainable growth, for economic competitiveness and attractiveness;

RECOGNISING the general principles as set out in Regulation (EU) 2021/695;

¹ OJ L 108, 29.04.2010, p.1.

² This Agreement constitutes and has the same legal effects as a Memorandum of Understanding stated under the Protocol on a Framework Agreement between the European Union and Montenegro on the general principles for the participation of Montenegro in Union programmes.

³ Regulation (EU) 2021/695 of the European Parliament and of the Council of 28 April 2021 establishing Horizon Europe – the Framework Programme for Research and Innovation, laying down its rules for participation and dissemination, and repealing Regulations (EU) No 1290/2013 and (EU) No 1291/2013, (OJ L 170, 12.5.2021, p.1.

ACKNOWLEDGING the objectives of the renewed European Research Area to build a common scientific and technological area, create a single market for research and innovation, foster and facilitate the cooperation between universities and the exchange of best practices and attractive research careers, facilitate cross-border and inter-sectoral mobility of researchers, foster free movement of scientific knowledge and innovation, promote the respect of academic freedom and freedom of scientific research, support science education and communication activities, and encourage competitiveness and attractiveness of participating economies, and that associated countries are key partners in this endeavor;

EMPHASISING the role of the European Partnerships addressing some of Europe's most pressing challenges through concerted research and innovation initiatives contributing significantly to those European Union's priorities in the area of research and innovation that require critical mass and long-term vision and the importance of associated countries' involvement in those Partnerships;

CONSIDERING that research and innovation have proven instrumental in the Western Balkan region for cooperation and funding of joint research and innovation projects enabling mutual access to excellence, knowledge, innovation, network and research resources. It has provided valuable opportunities for human development, amplifying the chances of success in finding joint solutions to regional and global challenges;

SEEKING to establish mutually advantageous conditions in order to create decent jobs, to strengthen and support innovation ecosystems of the Parties by helping enterprises to innovate and scale up in the markets of the Parties and facilitating the uptake as well as deployment and accessibility of innovation, including capacity building activities;

RECOGNISING that reciprocal participation in each other's research and innovation programmes should provide mutual benefits; while acknowledging that the Parties reserve their right to limit or condition participation in their research and innovation programmes including in particular for actions related to their strategic assets, interests, autonomy or security;

CONSIDERING that the common goals, values and strong links of the Parties in the field of research and innovation, established in the past through the Association Agreements to the subsequent Framework Programmes, and recognising the common desire of the Parties to further develop, strengthen, stimulate and extend their relations and cooperation therein,

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

Article 1

Scope of the association

1. Montenegro shall participate as an associated country in and contribute to all parts of the Horizon Europe Programme - the Framework Programme for Research and Innovation (the Horizon Europe Programme) referred to in Article 4 of Regulation (EU) 2021/695 and implemented through the specific programme established by Decision (EU) 2021/764⁴, in their most up to date versions, and through a financial contribution to the European Institute of Innovation and Technology.
2. Regulation (EU) 2021/819 of the European Parliament and of the Council⁵, and Decision (EU) 2021/820⁶, in their most up to date versions, shall apply to the participation of Montenegro legal entities in Knowledge and Innovation Communities.

Article 2

Terms and conditions of participation in the Horizon Europe Programme

1. Montenegro shall participate in the Horizon Europe Programme in accordance with the conditions laid down in the Protocol 8 to the Stabilisation and Association Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Montenegro, of the other part, on the general principles for the participation of Montenegro in Community programmes, and under the terms and conditions set forth in this Agreement, in the legal acts referred to in Article 1 of this Agreement, as well as in any other rules pertaining to the implementation of the Horizon Europe Programme, in their most up to date versions.
2. Unless otherwise provided for in the terms and conditions referred to in paragraph 1 of this Article, including in implementation of Article 22(5) of Regulation (EU) 2021/695, legal entities established in Montenegro may participate in indirect actions of the Horizon Europe Programme under conditions equivalent to those applicable to legal entities established in the European Union, including respect for the European Union restrictive measures⁷.
3. Before deciding on whether legal entities established in Montenegro are eligible to participate in an action related to European Union's strategic assets, interests, autonomy or security under Article 22(5) of Regulation (EU) 2021/695, the Commission may request specific information or assurances, such as:

⁴ Council Decision (EU) 2021/764 of 10 May 2021 establishing the Specific Programme implementing Horizon Europe – the Framework Programme for Research and Innovation, and repealing Decision 2013/743/EU (OJ L 167I, 12.5.2021, p. 1).

⁵ Regulation (EU) 2021/819 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2021 on the European Institute of Innovation and Technology (recast) (OJ L 189, 28.5.2021, p. 61.).

⁶ Decision (EU) 2021/820 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2021 on the Strategic Innovation Agenda of the European Institute of Innovation and Technology (EIT) 2021-2027: Boosting the Innovation Talent and Capacity of Europe and repealing Decision No 1312/2013/EU (OJ L 189, 28.5.2021, p. 91.).

⁷ The EU restrictive measures are adopted pursuant to Article 29 of the Treaty on the European Union or Article 215 of the Treaty on the Functioning of the European Union.

- a) information whether reciprocal access has been or will be granted to legal entities established in the European Union to existing and planned programmes, projects, actions, activities or parts thereof of Montenegro equivalent to the Horizon Europe action concerned;
- b) information whether Montenegro has in place a national investment screening mechanism and assurances that authorities of Montenegro will report on and consult the Commission on any possible cases where in application of such a mechanism they have become aware of planned foreign investment/takeover by an entity established or controlled from outside Montenegro of a Montenegrin legal entity, which has received Horizon Europe funding in actions related to European Union's strategic assets, interests, autonomy or security, provided that the Commission supplies Montenegro with the list of the relevant legal entities established in Montenegro following the signature of grant agreements with these entities; and
- c) assurances that none of the results, technologies, services and products developed under the concerned actions by entities established in Montenegro shall be subject to restrictions on their export to EU Member States during the action and for four years after the end of the action. Montenegro will share an up-to-date list of subjects of national export restrictions on annual basis, during the action and for four years after the end of the action.

4. Legal entities established in Montenegro may participate in the activities of the Joint Research Centre (JRC) under terms and conditions equivalent to those applicable to legal entities established in the European Union unless limitations are necessary to ensure consistency with the scope of participation stemming from the implementation of paragraph 2 and 3 of this Article.

5. Where the European Union implements the Horizon Europe Programme through the application of Articles 185 and 187 of the Treaty on the Functioning of the European Union, Montenegro and Montenegrin legal entities may participate in the legal structures created under those provisions, in conformity with the European Union legal acts that have been or will be adopted for the establishment of those legal structures.

6. Representatives of Montenegro shall have the right to participate as observers in the committee referred to in Article 14 of Decision (EU) 2021/764, without voting rights and for points which concern Montenegro.

These committees shall meet without the presence of representatives of Montenegro at the time of the voting. Montenegro will be informed of the result.

Participation as referred to in this paragraph shall take the same form including procedures for receipt of information and documentation, as that applicable to representatives of Members States of the European Union.

7. Montenegro rights of representation and participation in the European Research Area Committee and its subgroups shall be those applicable to associated countries.

8. Representatives of Montenegro shall have the right to participate as observers in the Board of Governors of the JRC, without voting rights. Subject to that condition, such participation shall be governed by the same rules and procedures as those applicable to representatives of Member States of the European Union, including speaking rights and

procedures for receipt of information and documentation in relation to a point that concerns Montenegro.

9. Montenegro may participate in a European Research Infrastructure Consortium (ERIC) in accordance with Council Regulation (EC) 723/2009⁸, in its most up to date version, and with the legal act establishing the ERIC.

10. Travel costs and subsistence expenses incurred by representatives and experts of Montenegro for the purposes of taking part as observers in the work of the committee referred to in Article 14 of Decision (EU) 2021/764, or in other meetings related to the implementation of the Horizon Europe Programme, shall be reimbursed by the European Union on the same basis as and in accordance with the procedures in force for representatives of the Member States of the European Union.

11. The Parties shall make every effort, within the framework of the existing provisions, to facilitate the free movement and residence of scientists participating in the activities covered by this Agreement and to facilitate cross-border movement of goods and services intended for use in such activities.

12. Montenegro shall take all necessary measures, as appropriate, to ensure that goods and services, purchased in Montenegro or imported into Montenegro, which are partially or entirely financed pursuant to the grant agreements and/or contracts concluded for the realisation of the activities in accordance with this Agreement, are exempted from customs duties, import duties and other fiscal charges, including the VAT, that are applicable in Montenegro.

Article 3

Financial contribution

1. Participation of Montenegro or Montenegrin legal entities in the Horizon Europe Programme shall be subject to Montenegro contributing financially to the Programme and the related management, execution and operation costs under the general budget of the European Union (hereinafter referred to as the 'Union budget').

2. The financial contribution shall take the form of the sum of:

- a) an operational contribution; and
- b) a participation fee.

3. The financial contribution shall take the form of an annual payment made in two instalments, and shall be due at the latest in May and July.

4. The operational contribution shall cover operational and support expenditure of the Programme and be additional both in commitment and payment appropriations to the amounts entered in the Union budget definitively adopted for the Horizon Europe Programme, including any appropriations corresponding to decommitments made available again as referred to in Article 15(3) of Regulation (EU, Euratom) 2018/1046 of the European Parliament and of the

⁸ Council Regulation (EC) No 723/2009 of 25 June 2009 on the Community legal framework for a European Research Infrastructure Consortium (ERIC) (OJ L 206, 8.8.2009, p. 1.).

Council⁹, in its most up to date version (hereinafter referred to as ‘the Financial Regulation’), and increased by external assigned revenue that does not result from financial contributions to the Horizon Europe Programme from other donors¹⁰.

For external assigned revenue allocated to the Horizon Europe Programme under Article 3.1 of Council Regulation (EU) 2020/2094 establishing a European Union Recovery Instrument to support the recovery in the aftermath of the COVID-19 crisis¹¹, this increase shall correspond to annual appropriations indicated in the documents accompanying the Draft Budget with regard to the Horizon Europe Programme.

5. The initial operational contribution shall be based on a contribution key defined as the ratio of the Gross Domestic Product (GDP) of Montenegro at market prices to the GDP of the European Union at market prices. The GDPs at market prices to be applied shall be determined by the dedicated Commission services based on the most recent statistical data available for budget calculations in the year prior to the year in which the annual payment is due. By derogation, for 2021, the initial operational contribution shall be based on the GDP of the year 2019 at market prices. Adjustments to this contribution key are laid down in Annex I.

6. The initial operational contribution shall be calculated applying the contribution key, as adjusted, to the initial commitment appropriations entered in the European Union budget definitively adopted for the applicable year for financing the Horizon Europe Programme, increased in accordance with paragraph 4 of this Article.

7. The participation fee shall be 4% of the annual initial operational contribution as calculated in accordance with paragraph 5 and 6 of this Article and shall be phased in as set out in Annex I. The participation fee shall not be subject to retrospective adjustments or corrections.

8. The initial operational contribution for a year N may be adjusted upwards or downwards retrospectively in one or more subsequent years on the basis of the budgetary commitments made on the commitment appropriations of that year N, increased in accordance with paragraph 4 of this Article, their implementation through legal commitments and their de-commitments. The detailed provisions for the implementation of this Article are set out in Annex I.

9. The European Union shall provide Montenegro with information in relation to its financial participation as included in the budgetary, accounting, performance and evaluation related information provided to the European Union budgetary and discharge authorities concerning the Horizon Europe Programme.

⁹ Regulation (EU, Euratom) 2018/1046 of the European Parliament and of the Council of 18 July 2018 on the financial rules applicable to the general budget of the Union, amending Regulations (EU) No 1296/2013, (EU) No 1301/2013, (EU) No 1303/2013, (EU) No 1304/2013, (EU) No 1309/2013, (EU) No 1316/2013, (EU) No 223/2014, (EU) No 283/2014, and Decision No 541/2014/EU and repealing Regulation (EU, Euratom) No 966/2012 (OJ L 193, 30.7.2018, p.1.).

¹⁰ This includes notably the resources from the European Union Recovery Instrument established by Council Regulation (EU) 2020/2094 of 14 December 2020 establishing a European Union Recovery Instrument to support the recovery in the aftermath of the COVID-19 crisis (OJ L 433I, 22.12.2020, p. 23.).

¹¹ OJ L 433I, 22.12.2020, p. 23.

That information shall be provided having due regard to the European Union's and Montenegro's confidentiality and data protection rules and shall be without prejudice to the information which Montenegro is entitled to receive under Annex III.

10. All contributions of Montenegro or payments from the European Union, and the calculation of amounts due or to be received shall be made in euro.

Article 4 **Automatic correction mechanism**

1. An automatic correction mechanism of the initial operational contribution of Montenegro for year N, as adjusted in accordance with Article 3(8), shall apply and shall be calculated in year N+2. It shall be based on the performance of Montenegro and Montenegrin legal entities in the parts of the Horizon Europe Programme which are implemented through competitive grants financed from commitment appropriations from the year N, increased in accordance with Article 3(4).

The amount of the automatic correction shall be calculated based on the difference between:

- a) the initial amounts of the legal commitments for competitive grants actually entered into with Montenegro or Montenegrin legal entities financed from commitment appropriations of the year N, increased in accordance with Article 3(4); and
- b) the corresponding operational contribution of the year N paid by Montenegro as adjusted pursuant Article 3(8), excluding non-intervention costs financed from commitment appropriations from the year N, increased in accordance with Article 3(4).

2. Where the amount referred to in paragraph 1, whether that amount is positive or negative, exceeds 8% of the corresponding initial operational contribution as adjusted pursuant to Article 3(8), the initial operational contribution of Montenegro for year N shall be corrected. The amount due by or to be received by Montenegro as an additional contribution or reduction of Montenegro's contribution under the automatic correction mechanism shall be the amount exceeding this 8% threshold. The amount below this threshold of 8% will not be taken into account in calculating the additional contribution due or compensated.

3. Detailed rules on the automatic correction mechanism are laid down in Annex I.

Article 5 **Reciprocity**

1. Legal entities established in the European Union may participate in programmes, projects, actions, activities or parts thereof of Montenegro equivalent to the Horizon Europe Programme, in accordance with Montenegro's laws and regulations.

2. The non-exhaustive list of the equivalent programmes, projects, actions, activities or parts thereof of Montenegro is provided in Annex II.

3. Funding by Montenegro of legal entities established in the Union shall be subject to Montenegro's laws and regulations governing the operation of research and innovation programmes, projects, actions, activities or parts thereof. Where funding is not provided, legal entities established in the Union may participate with their own means.

Article 6
Open Science

The Parties shall mutually promote and encourage open science practices in their programmes, projects, actions, activities or parts thereof in accordance with the rules of the Horizon Europe Programme and Montenegro's laws and regulations.

Article 7
Monitoring, Evaluation and Reporting

1. Without prejudice to the responsibilities of the Commission, the European Anti-Fraud Office (OLAF) and the Court of Auditors of the European Union in relation to monitoring and evaluation of the Horizon Europe Programme, the participation of Montenegro in that Programme shall be continuously monitored on a partnership basis involving the Commission and Montenegro.

2. The rules concerning sound financial management, including the financial control, recovery and other antifraud measures in relation to European Union funding under this Agreement are laid down in Annex III.

Article 8
EU-Montenegro Joint Research and Innovation Committee

1. The EU-Montenegro Joint Research and Innovation Committee is hereby established (hereinafter referred to as 'EU-Montenegro Joint Committee'). The tasks of the EU-Montenegro Joint Committee shall include:

- a) assessing, evaluating and reviewing the implementation of this Agreement, in particular:
 - (i) the participation and performance of the legal entities of Montenegro in the Horizon Europe Programme;
 - (ii) the level of (mutual) openness to the legal entities established in each Party to participate in programmes, projects, actions, activities or parts thereof of the other Party;
 - (iii) the implementation of the financial contribution mechanism and the automatic correction mechanism in accordance with Article 3 and 4;
 - (iv) information exchange and examining any possible questions on the exploitation of results, including intellectual property rights;
- b) discussing upon request of either Party restrictions applied or planned by the Parties on access to their respective research and innovation programmes, including in particular for actions related to their strategic assets, interests, autonomy or security;
- c) examining how to improve and develop cooperation;

- d) discussing jointly the future orientations and priorities of policies related to research and innovation and research planning of common interest; and
 - e) exchanging information, inter alia, on new legislation, decisions or national research and innovation programmes that are relevant for the implementation of this Agreement.
2. The EU-Montenegro Joint Committee, which shall be composed of representatives of the European Union and of Montenegro, shall adopt its Rules of Procedure.
 3. The EU-Montenegro Joint Committee may decide to set up any working party/advisory body on an ad hoc basis at expert level that can assist in carrying out the implementation of this Agreement.
 4. The EU-Montenegro Joint Committee shall meet at least once a year, and, whenever special circumstances so require, at the request of any of the Parties. The meetings shall be organised and hosted alternately by the European Union and by the National Authority of Montenegro in charge of Science and Research.
 5. The EU-Montenegro Joint Committee shall work on an on-going basis through an exchange of relevant information by any means of communication, in particular in relation to the participation/performance of the legal entities of Montenegro. The EU-Montenegro Joint Committee may in particular conduct its tasks in writing whenever the need arises.

Article 9

Final provisions

1. This Agreement shall enter into force on the date on which the Parties have notified each other of the completion of their internal procedures necessary for that purpose.
2. This Agreement shall apply from 1 January 2021. It shall remain in force for as long as is necessary for all the projects, actions, activities or parts thereof financed from the Horizon Europe Programme, all the actions necessary to protect the financial interests of the European Union and all the financial obligations stemming from the implementation of this Agreement between the Parties to be completed.
3. The European Union and Montenegro may apply this Agreement provisionally in accordance with their respective internal procedures and legislation. The provisional application shall begin on the date on which the Parties have notified each other of the completion of their internal procedures necessary for that purpose.
4. Should Montenegro notify the Commission acting on behalf of the European Union that it will not complete its internal procedures necessary for the entry into force of this Agreement, this Agreement shall cease to apply provisionally on the date of receipt of this notification by the Commission, which shall constitute the cessation date for the purposes of this Agreement.
5. The application of this Agreement may be suspended by the European Union in case of partial or full non-payment of the financial contribution due by Montenegro under this Agreement.

In case of non-payment which may significantly jeopardise the implementation and management of the Horizon Europe Programme, the Commission shall send a formal letter of reminder. Where no payment is made within 20 working days after the formal letter of reminder, suspension of the application of this Agreement shall be notified by the Commission to Montenegro by a formal letter of notification and shall take effect 15 days following the receipt of this notification by Montenegro.

In case the application of this Agreement is suspended, legal entities established in Montenegro shall not be eligible to participate in award procedures not yet completed when the suspension takes effect. An award procedure shall be considered completed when legal commitments have been entered into as a result of that procedure.

The suspension does not affect the legal commitments entered into with the legal entities established in Montenegro before the suspension took effect. This Agreement shall continue to apply to such legal commitments.

The European Union shall immediately notify Montenegro once the entire amount of the financial contribution due has been received by the European Union. The suspension shall be lifted with an immediate effect upon this notification.

As of the date when the suspension is lifted, legal entities of Montenegro shall be again eligible in award procedures launched after this date and in award procedures launched before this date, for which the deadlines for submission of applications has not expired.

6. Either Party may terminate this Agreement at any time by a written notification informing of the intent to terminate it. The termination shall take effect three calendar months after the date on which the written notification reaches its addressee. The date on which the termination takes effect shall constitute the termination date for the purposes of this Agreement.

7. Where this Agreement ceases to apply provisionally in accordance with paragraph 4 of this Article or is terminated in accordance with paragraph 6 of this Article, the Parties agree that:

(a) projects, actions, activities or parts thereof in respect of which legal commitments have been entered into during the provisional application and/or after the entry into force of this Agreement, and before this Agreement ceases to apply or is terminated shall continue until their completions under the conditions laid down in this Agreement;

(b) the annual financial contribution of the year N during which this Agreement ceases to apply provisionally or is terminated shall be paid entirely in accordance with Article 3. The operational contribution of the year N shall be adjusted in accordance with Article 3(8) and corrected in accordance with Article 4 of this Agreement. The participation fee paid for the year N shall not be adjusted or corrected; and

(c) following the year during which this Agreement ceases to apply provisionally or is terminated, the initial operational contributions paid for the years during which this Agreement applied shall be adjusted in accordance with Article 3(8) and shall be automatically corrected in accordance with Article 4 of this Agreement.

The Parties shall settle by common consent any other consequences of termination or cessation of provisional application of this Agreement.

This Agreement may only be amended in writing by common consent of the Parties. The entry into force of the amendments will follow the same procedure as that applicable for the entry into force of this Agreement.

8. The Annexes to this Agreement shall form an integral part of this Agreement.

This Agreement shall be drawn up in duplicate in English and Montenegrin, each text being equally authentic. In case of divergence of interpretation, the English text shall prevail.

Done at ..., this day of in the year

For the Commission, on behalf of the European Union,

For the Government of Montenegro,

ANNEX I: Rules governing the financial contribution of Montenegro to the Horizon Europe Programme (2021-2027)

ANNEX II: Non-exhaustive list of the equivalent programmes, projects, actions, activities or parts thereof of Montenegro

ANNEX III: Sound Financial Management

ANNEX I

Rules governing the financial contribution of Montenegro to the Horizon Europe Programme (2021-2027)

I. Calculation of Montenegro's financial contribution

1. The financial contribution of Montenegro to the Horizon Europe Programme shall be established on a yearly basis in proportion to, and in addition to, the amount available each year in the Union budget for commitment appropriations needed for the management, execution and operation of the Horizon Europe Programme, increased in accordance with Article 3(4) of this Agreement.

2. The participation fee referred to in Article 3(7) of this Agreement shall be phased in as follows:

- 2021: 0,5%;
- 2022: 1%;
- 2023: 1,5%;
- 2024: 2%;
- 2025: 2,5%;
- 2026: 3%;
- 2027: 4%.

3. In accordance with Article 3(5) of this Agreement, the initial operational contribution to be paid by Montenegro for its participation in the Horizon Europe Programme will be calculated for the respective financial years by applying an adjustment to the contribution key.

The adjustment to the contribution key shall be:

$$\text{Contribution Key Adjusted} = \text{Contribution Key} \times C$$

The coefficient used for the above calculation to adjust the contribution key shall be 0.18.

4. In line with Article 3(8) of this Agreement, the first adjustment pertaining to the budget implementation of year N shall be made in year N+1 when the initial operational contribution of year N shall be adjusted upwards or downwards by the difference between:

- a) an adjusted contribution calculated by applying the contribution key adjusted of year N to the sum of:

- i. the amount of budgetary commitments made on commitment appropriations authorised for year N under the European Union voted budget and on commitment appropriations corresponding to decommitments made available again; and
 - ii. any commitment appropriations based on external assigned revenue that do not result from financial contributions to the Horizon Europe Programme from other donors and that were available at the end of year N¹². For external assigned revenue allocated to Horizon Europe under Article 3(1) of Council Regulation (EU) 2020/2094 establishing a European Union Recovery Instrument to support the recovery in the aftermath of the COVID-19 crisis¹³, the annual indicative amounts in the MFF programming shall be used for the purpose of calculating the adjusted contribution.
- b) and the initial operational contribution of year N.

Starting in year N+2, and each subsequent year, until all the budgetary commitments financed under commitment appropriations originating from year N, increased in accordance with Article 3(4) of this Agreement, have been paid or decommitted, and at the latest 3 years after the end of the Horizon Europe Programme, the Union shall calculate an adjustment of the operational contribution of year N by reducing Montenegro's operational contribution by the amount obtained by applying the contribution key adjusted of year N to the decommitments made each year on commitments of year N financed under the Union budget or from decommitments made available again.

If the amounts stemming from external assigned revenue of year N (to include commitment appropriations, and, for amounts under Council Regulation (EU) 2020/2094, the annual indicative amounts in the MFF programming) that do not result from financial contributions to the Horizon Europe Programme from other donors are cancelled, the operational contribution of Montenegro shall be reduced by the amount obtained by applying the contribution key adjusted of year N to the amount cancelled.

II. Automatic correction of Montenegro's operational contribution

1. For the calculation of the automatic correction as referred to in Article 4 of this Agreement, the following modalities shall apply:
 - a) 'competitive grants' means grants awarded through calls for proposals where the final beneficiaries can be identified at the time of the calculation of the automatic correction.

¹² This includes notably the resources from the European Union Recovery Instrument established by Council Regulation (EU) 2020/2094 of 14 December 2020 establishing a European Union Recovery Instrument to support the recovery in the aftermath of the COVID-19 crisis (OJ L 433I, 22.12.2020, p.27.).

¹³ OJ L 433I, 22.12.2020, p. 23.

Financial support to third parties as defined in Article 204 of the Financial Regulation is excluded;

- b) where a legal commitment is signed with a consortium, the amounts used to establish the initial amounts of the legal commitment shall be the cumulative amounts allocated to beneficiaries that are Montenegrin entities in accordance with the indicative budget breakdown of the grant agreement;
- c) all amounts of legal commitments corresponding to competitive grants shall be established using the European Commission electronic system eCorda and be extracted on the second Wednesday of February of year N+2;
- d) ‘non-intervention costs’ means costs of the Programme other than competitive grants, including support expenditure, programme-specific administration, other actions¹⁴;
- e) amounts allocated to international organisations as legal entities being the final beneficiary¹⁵ shall be considered as non-intervention costs.

2. The mechanism shall be applied as follows:

- a) Automatic corrections for year N in relation to the execution of commitment appropriations for year N, increased in accordance with Article 3(4) of this Agreement, shall be applied based on data on year N and year N+1 from e-Corda referred to in point c) of paragraph (1) of point (II) of this Annex in year N+2 after any adjustments in accordance with Article 3(8) of this Agreement have been applied to Montenegro’s contribution to the Horizon Europe Programme. The amount considered will be the amount of competitive grants for which data is available, at the time of the calculation of the correction.
- b) Starting in year N+2 and up until 2029, the amount of the automatic correction shall be calculated for year N by taking the difference between:
 - i. the total amount of the competitive grants apportioned to Montenegro or Montenegrin legal entities as commitments made on budget appropriations of year N; and
 - ii. the amount of Montenegro’s adjusted operational contribution for year N multiplied by the ratio between:
 - A. the amount of competitive grants made on commitment appropriations of year N, increased in accordance with Article 3(4) of this Agreement; and
 - B. the total of all the authorised budgetary commitment appropriations of year N, including non-intervention costs.

¹⁴ Other actions include notably procurement, prizes, financial instruments, direct actions of the Joint Research Centre, Subscriptions (OECD, Eureka, IPEEC, IEA, ...), experts (evaluators, monitoring of projects) etc.

¹⁵ International organisations would only be considered as non-intervention costs if they are final beneficiaries. This will not apply where an international organisation is a coordinator of a project (distributing funds to other coordinators).

III. Payment of Montenegro's financial contribution, payment of the adjustments made on Montenegro's operational contribution, and payment of the automatic correction applicable to Montenegro's operational contribution

1. The Commission shall communicate to Montenegro, as soon as possible and at the latest when issuing the first call for funds of the financial year, the following information:
 - a. the amounts in commitment appropriations in the Union budget definitively adopted for the year in question for the budget lines covering participation of Montenegro, in Horizon Europe Programme increased, if relevant, in accordance with Article 3(4) of this Agreement;
 - b. the amount of the participation fee referred to in Article 3(7) of this Agreement;
 - c. from year N+1 of implementation of the Horizon Europe Programme, the implementation of commitment appropriations corresponding to budgetary year N, increased in accordance with Article 3(4) of this Agreement and the level of decommitment;
 - d. for the part of the Horizon Europe Programme where such information is necessary to calculate the automatic correction, the level of commitments entered into in favour of Montenegrin legal entities broken down according to the corresponding year of budgetary appropriations and the related total level of commitments.

On the basis of its Draft Budget, the Commission shall provide an estimate of information for the following year under points (a) and (b) as soon as possible, and, at the latest, by 1 September of the financial year.

2. The Commission shall issue, at the latest in April and in June of each financial year, a call for funds to Montenegro corresponding to its contribution under this Agreement. Each call for funds shall provide for the payment of six-twelfths of Montenegro's contribution not later than 30 days after the call for funds is issued.

For the first year of implementation of this Agreement, the Commission shall issue a single call for funds, within 60 days following the date on which this Agreement starts producing legal effects.

3. Each year starting in 2023, the calls for funds shall also reflect the amount of the automatic correction applicable to the operational contribution paid for year N-2.

The call for funds issued at the latest in April may also include adjustments of the financial contribution paid by Montenegro for the implementation, management and operation of the previous Framework Programme(s) for Research and Innovation in which Montenegro participated.

For each of the financial years 2028, 2029 and 2030, the amount resulting from the automatic correction applied to the operational contributions paid in 2026 and 2027 by Montenegro or from the adjustments made in accordance with Article 3(8) of this Agreement will be due to or from Montenegro.

4. Montenegro shall pay its financial contribution under this Agreement in accordance with part III of this Annex. In the absence of payment by Montenegro by the due date, the Commission shall send a formal letter of reminder.

Any delay in the payment of the financial contribution shall give rise to the payment of default interest by Montenegro on the outstanding amount from the due date.

The interest rate for amounts receivable not paid on the due date shall be the rate applied by the European Central Bank to its principal refinancing operations, as published in the C series of *the Official Journal of the European Union*, in force on the first calendar day of the month in which the due date falls, increased by one and half percentage points.

ANNEX II

Non-exhaustive list of the equivalent programmes, projects, actions, activities or parts thereof of Montenegro

The following non-exhaustive list shall be regarded as Montenegrin programmes, projects, actions and activities equivalent to the Horizon Europe Programme:

- Centres of Excellence Programme;
- Grants for financing scientific research projects;
- Collaborative programme for innovation 2019-2024;
- Pre-acceleration programme for start-ups.

ANNEX III

Sound Financial Management

Protection of financial interests and recovery

Article 1

Reviews and audits

1. The European Union shall have the right to conduct, in accordance with the applicable acts of one or more Union institutions or bodies and as provided in relevant agreements and/or contracts, technical, scientific, financial, or other types of reviews and audits on the premises of any natural person residing in or any legal entity established in Montenegro and receiving European Union funding, as well as any third party involved in the implementation of Union funds residing or established in Montenegro. Such review and audits may be carried out by the agents of the institutions and bodies of the European Union, in particular of the European Commission and the European Court of Auditors, or by other persons mandated by the European Commission.
2. The agents of the institutions and bodies of the European Union, in particular of the European Commission and the European Court of Auditors, and the other persons mandated by the European Commission, shall have appropriate access to sites, works and documents (both in electronic and paper versions) and to all the information required in order to carry out such audits, including the right of obtaining a physical/electronic copy of, and extracts from, any document or the contents of any data medium held by the audited natural or legal person , or by the audited third party.
3. Montenegro shall not prevent or raise any particular obstacle to the right of entrance in Montenegro and to the access to the premises of the agents and other persons referred to in paragraph 2 on the grounds of the exercise of their duties referred to in this Article.
4. The reviews and audits may be carried out, also after the suspension of application of this Agreement pursuant to its Article 9(5), the cessation of provisional application or its termination, on the terms laid down in the applicable acts of one or more European Union institutions or bodies and as provided in relevant agreements and/or contracts in relation to any legal commitment implementing the European Union budget entered into by the European Union before the date on which the suspension of application of this Agreement pursuant to its Article 9(5), the cessation of provisional application or termination of this Agreement takes effect.

Article 2
Fight against irregularities, fraud and other criminal offences
affecting the financial interests of the Union

1. The European Commission and the European Anti-Fraud Office (OLAF) shall be authorised to carry out administrative investigations, including on-the-spot checks and inspections, on the territory of Montenegro. These investigations shall be carried out in accordance with the terms and conditions established by applicable acts of one or more Union institutions.
2. The competent authorities of Montenegro shall inform the European Commission or OLAF within reasonable time of any fact or suspicion which has come to their notice relating to an irregularity, fraud or other illegal activity affecting the financial interests of the Union.
3. On-the-spot checks and inspections may be carried out on the premises of any natural person residing in or legal entity established in Montenegro and receiving Union funds, as well as of any third party involved in the implementation of Union funds residing or established in Montenegro.
4. On-the-spot checks and inspections shall be prepared and conducted by the European Commission or OLAF in close collaboration with the competent Montenegrin authority designated by the Montenegrin government. The designated authority shall be notified a reasonable time in advance of the object, purpose and legal basis of the checks and inspections, so that it can provide assistance. To that end, the officials of the competent Montenegrin authorities may participate in the on-the-spot checks and inspections.
5. Upon request by the Montenegrin authorities, the on-the-spot checks and inspections may be carried out jointly with the European Commission or OLAF.
6. Commission agents and OLAF staff shall have access to all the information and documentation, including computer data, on the operations concerned, which are required for the proper conduct of the on-the-spot checks and inspections. They may, in particular, copy relevant documents.
7. Where the person, entity or another third party resists an on-the-spot check or inspection, the Montenegrin authorities, acting in accordance with national rules and regulations, shall assist the European Commission or OLAF, to allow them to fulfil their duty in carrying out an on-the-spot check or inspection. This assistance shall include taking the appropriate precautionary measures under national law, in particular in order to safeguard evidence.
8. The European Commission or OLAF shall inform the Montenegrin authorities of the result of such checks and inspections. In particular, the European Commission or OLAF shall report as soon as possible to the competent Montenegrin authority any fact or suspicion relating to an irregularity which has come to their notice in the course of the on-the-spot check or inspection.
9. Without prejudice to application of Montenegro's criminal law, the European Commission may impose administrative measures and penalties on legal or natural persons of

Montenegro participating in the implementation of a programme or activity in accordance with European Union legislation.

10. For the purposes of proper implementation of this Article, the European Commission or OLAF and the Montenegrin competent authorities shall regularly exchange information and, at the request of one of the parties to this Agreement, consult each other.

11. In order to facilitate effective cooperation and exchange of information with OLAF, Montenegro shall designate a contact point.

12. Information exchanged between the European Commission or OLAF and the Montenegrin competent authorities shall take place having due regard to the confidentiality requirements. Personal data included in the exchange of information shall be protected in accordance with applicable rules.

13. The Montenegrin authorities shall cooperate with the European Public Prosecutor's Office to allow it to fulfil its duty to investigate, prosecute and bring to judgment the perpetrators of, and accomplices to, criminal offences affecting the financial interests of the European Union in accordance with the applicable legislation.

Article 3

Recovery and enforcement

1. Decisions adopted by the European Commission imposing a pecuniary obligation on legal or natural persons other than States in relation to any claims stemming from the Horizon Europe Programme shall be enforceable in Montenegro. The order for enforcement shall be appended to the decision, without any other formality than a verification of the authenticity of the decision by the national authority designated for this purpose by the government of Montenegro. The government of Montenegro shall make known its designated national authority to the Commission and the Court of Justice of the European Union. In accordance with Article 4, the European Commission shall be entitled to notify such enforceable decisions directly to persons residing and legal entities established in Montenegro. Enforcement shall take place in accordance with the Montenegro's law and rules of procedure.

2. Judgments and orders of the Court of Justice of the European Union delivered in application of an arbitration clause contained in a contract or agreement in relation to Union programmes, activities, actions or projects shall be enforceable in Montenegro in the same manner as European Commission decisions referred to in paragraph (1).

3. The Court of Justice of the European Union shall have jurisdiction to review the legality of the decision of the Commission referred to in paragraph 1 and to suspend its enforcement. However, the Courts of Montenegro shall have jurisdiction over complaints that enforcement is being carried out in an irregular manner.

Article 4

Communication and exchange of information

The European Union institutions and bodies involved in the implementation of Horizon Europe Programme, or in controls over that programme, shall be entitled to communicate directly, including through electronic exchange systems, with any natural person residing in or legal entity established in Montenegro and receiving Union funds, as well as any third party involved in the implementation of Union funds residing or established in Montenegro. Such persons, entities and parties may submit directly to the European Union institutions and bodies all relevant information and documentation which they are required to submit on the basis of the European Union legislation applicable to the Union programme and of the contracts or agreements concluded to implement that programme.